

TEDENSKA PRILOGA

PRIMORSKEGA DNEVNIKA

Trst 20. avgusta 1950

Št. 32 - Leto II.

VSEBINA :

- 1) RESOLUCIJA ODBORA TRŽAŠKEGA OZEMLJA ZA OBRAMBO MIRU

**Za utrditev slovansko-ital. bratstva,
za vzajemno narodnostno spoštovanje**

*Za narodnostno, politično, gospodarsko in kulturno ena-
kopravnost ter za iztrebljenje sleherne oblike šovinizma*

- 2) Referat tov. Franca Kralja-Pelka na okrajni partijski konferenci v Izoli

Uspehi in pomanjkljivosti naše Partije

- 3) INŽ. A. ČOK :

**Kmetijsko šolstvo in kmetijska izobrazba potrebujeta
neobhodno ureditve tudi na angloameriškem področju STO**

Za utrditev slovansko-italij. bratstva, za vzajemno narodnostno spoštovanje

Za narodnostno, politično, gospodarsko in kulturno enakopravnost ter za iztrebljenje sleherne oblike šovinizma

Odbor Tržaškega ozemlja za obrambo miru je po vsestranski proučitvi mednarodnega in krajevnega položaja ter spričo političnih spekulacij, ki se delajo ob želji po miru, ki jo gojijo delavci vseh dežel, odobril sledečo

RESOLUCIJO

Odbor Tržaškega ozemlja za obrambo miru je že na enem svojih prejšnjih sestankov odobril resolucijo, s katero se obsoja ogrožanje miru, ki ga predstavlja protiljudska težnja velikih držav po delitvi sveta v interesna področja, s čimer se tepta pravica malih narodov do neodvisnosti.

Odbor znova poudarja svoje že znano stališče in ponovno opozarja javnost, da je največja nevarnost vojne v dejstvu, da hočejo velike države razširiti svoj hegemonistični in izkoriščevalski vpliv na čim obsežnejša ozemlja in je zaradi tega nevarnost, da pridejo posamezni interesi teh držav do navzkrižja.

V tej svoji hegemonistični politiki se velike države vmešujejo v notranje zadeve drugih držav in jih skušajo vedno bolj brutalno podrediti, da bi lahko povečale njih izkoriščevanje.

Odbor Tržaškega ozemlja za obrambo miru poziva zaradi tega široke demokratične množice na borbo za uvedbo odnosov enakopravnosti med posameznimi narodi, ne glede na njihovo velikost, za svobodni razvoj, za politično, gospodarsko in kulturno neodvisnost posameznih narodov ter za odpravo sleherne omejitve svobodne trgovine med državami.

Odbor Tržaškega ozemlja za obrambo miru

ODLOČNO OBSOJA

politiko blokov, nadaljevanje hladne vojne, tekmo v oboroževanju, grožnja o uporabi atomske bombe in drugih uničevalnih sredstev.

OPOZARJA

javnost na akcijo tako imenovanih pristašev miru, ker je ta akcija podrejena hegemonističnim interesom organov Sovjetske zveze, ker je nelskrena in ker predstavlja nevarnost za mir, kakor to dokazujejo nebrzdana gonja klevet proti socialistični Jugoslaviji, hujskanje na sovraštvu proti vsemu, kar je jugoslovanskega, poizkus, da se v Jugoslaviji odpravi zakonito postavljeni red, ter pozivanje na upor proti obstoječemu redu v tej državi.

OBSOJA

ravno tako odločno vse lažne branitelje miru, ki so podrejeni zahodnemu imperializmu in ki imajo skupno stališče borbe proti komunizmu, kar je edini smoter, po katerem teži njihova akcija.

OBSOJA

gonjo klevet in sovraštvu proti jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja ter pozivanje prebivalstva te cone na upor, ki jo skupno vodijo kominformisti ter novi in stari fašisti, in

OPOZARJA

na to nebrzdano gonjo kot ogrožanje svetovnega miru.

PRIPOROČA

za odpravo ene od nevarnosti za mir v svetu rešitev vprašanja Tržaškega ozemlja na podlagi mirnega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo, ki naj upošteva interese obeh obmejnih narodov ter interese prebivalstva tega ozemlja.

POZIVA

prebivalstvo Tržaškega ozemlja, naj utrdi italijansko-slovansko bratstvo, ki je neobhodno potrebno za mirno sožitje tu živečih narodnosti, za vzajemno narodnostno spoštovanje, za uvedbo narodnostne, politične, gospodarske in kulturne enakopravnosti ter za premaganje sleherne oblike šovinizma.

Odbor Tržaškega ozemlja za obrambo miru po temeljiti proučitvi v celoti odobrava sklepe, ki jih vsebuje resolucija Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru in

IZREKA PRIZNANJE

pobudi tega odbora, ki je povabil gibanja za obrambo miru, naj pošljejo svoje predstavnike v Jugoslavijo, da se na mestu pričajo o dejanskem notranjem stanju v tej socialistični državi.

Odbor Tržaškega ozemlja za obrambo miru

POUDARJA

da smatra nepotrebno poslati v Jugoslavijo svoje predstavnike, ker so njegovi člani ter posamezniki in številne skupine demokratov ob raznih in številnih prilikah imeli možnost, da se na mestu prepričajo o miroljubnih namelih narodov Jugoslavije ter o njihovi, trdni in odločni volji, zgraditi si boljše prihodnost v svoji socialistični domovini. Zato pozdravlja jugoslovanske narode, njihove napore in njihovo borbo za obrambo miru v svetu.

V Trstu, 9. avgusta 1950.

Uspehi in pomanjkljivosti naše Partije

Moje poročilo ima namen obravnavati delo, uspehe in pomanjkljivosti naše Partije v zvezi z obstoječimi nalogami, ki nam jih nalaga II. kongres naše Partije odnosno okrožna partijska konferenca po II. kongresu februarja meseca t. l. Ne bi bilo odveč, če se uvodoma dotaknemo nekaterih momentov, ki so po mojem mnenju narekovali prav tako pot naši Partiji.

Ves boj, ki ga je bilo naše ljudstvo za časa fašistične Italije, kakor tudi v svoji oboroženi narodnoosvobodilni borbi in v borbi za obnovo ter izgradnjo svoje boljše bodočnosti po vojni, predstavlja zgodovinska dejstva, o katerih je seznanjena vsa svetovna javnost. V zvezi s tem, nam II. kongres naše Partije daje bogato gradivo za spoznavanje borbe naše Partije v preteklosti ter določa smer za naše nadaljnje borbe.

Naša Partija je najbolj konkretno dokazala svojo avantgardno vlogo voditelja delovnega ljudstva v zadnji osvobodilni vojni, ko je dvignila vse naše demokratično ljudstvo v oborožen upor skupno z jugoslovanskimi narodi pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije in tov. Tita. Žrtve, ki jih je utrpelo naše ljudstvo na področju koprškega okraja (po teritorialnem sestavu od leta 1946) so naslednje:

a) od 1918 do vključno 1940:

- 1) v internaciji 434;
- 2) obsojenih na zaporne kazni 261;
- 3) mučenih in prepepenih 347;
- 4) umrlih v internaciji 9;
- 5) ustreljenih in ubitih 18.

b) od 1941 do 1945:

- 1) umrlih v internaciji 164;
- 2) padlih talcev 195;
- 3) padlih partizanov, borcev 483;
- 4) pogrešanih 209;
- 5) interniranih 300;
- 6) požganih hiš 1869.

Te številke dajejo naši Partiji ne samo pravico organizatorja zmage nad fašizmom, temveč narekujejo tudi najsvetejšo dolžnost čuvanja in razvijanja te veličastne zmage delovnega ljudstva, ki je ramo ob rami z jugoslovanskimi borci, pod vodstvom slavne Komunistične partije Jugoslavije in tov. Tita, žrtvovalo svoje najboljše sinove za stvar ljudske revolucije. Zato je upravičena in razumljiva tudi naša borba za priključitev k socialistični Jugoslaviji. Naše mestne in krajevne partijske konference so obravnavale številne primere heroizma, nacionalne in razredne zavesti našega ljudstva. Povsod, kjer se je vodila borba, so stali na čelu komunisti. Iz te borbe naše Partije se je skovalo slovansko-italijansko bratstvo, ki je temelj vsakemu nadaljnjemu revolucionarnemu razvoju in napredku na našem ozemlju. Zato je tudi naša Partija, zvesta načelom internacionalizma po zgledu Komunistične partije Jugoslavije, lahko dosegla take uspehe v NOB, rešila najvažnejša vprašanja obnove in prešla na odločno pot izgradnje socializma ob bratski pomoči socialistične Jugoslavije.

16. april je bil za pisano protiljudsko koalicijo največji poraz. Na obrekovanja reakcije v Trstu in Italiji, je vse naše ljudstvo, organizirano v Slovansko-italijanski fronti, na veličastnih predvolivnih zborovanjih in prvomajskih proslavah odgovorilo, da hoče iti po poti izgradnje socializma skupno z jugoslovanskimi narodi. Zaman si je združena reakcijska koalicija, od kominformistov do fašistov, prizadevala napraviti iz naših upravnih volitev v okrajne ljudske odbore največje politično vprašanje. Zaman je bilo razbohotenje bajke o terorju v našem okrožju. Zaman so bila prizadevanja kominformistov o »boljši rešitvi« tržaškega vprašanja.

Ljudska fronta je pod vodstvom naše Partije dosegla ogromen uspeh pri aprilskih volitvah in zadala odločilen udarec protiljudskim silam tudi izven našega ozemlja. V tej pravični borbi našega ljudstva, ki jo vodi naša Partija proti vsem obrekovalcem in klevetnikom, uživamo vso podporo bratske jugoslovanske partije in državnega vodstva Titove Jugoslavije. Zato je vsak napad na FLRJ s strani Sovjetske zveze in satelitskih kominformističnih agentur tudi napad na naše ljudstvo, ki se bori za boljše žitljenje.

Kominformistične partije na Zapadu so se spremenile v peto kolono Sovjetske zveze. Namesto da bi vodile razredno borbo proti lastni buržoaziji vodijo kampanjo laži in klevet proti socialistični Jugoslaviji.

Iz dneva v dan se pridružujejo pravični borbi socialistične Jugoslavije nove sile. V Jugoslavijo prihajajo številne mladinske delovne brigade, ki hočejo spoznati resnico o Jugoslaviji, v Franciji, Nemčiji, Angliji, Italiji, Ameriki, med španskimi antifašističnimi emigranti rastejo nova napredna gibanja. Vedno več je ljudi na svetu, ki spoznavajo miroljubno politiko jugoslovanskih narodov.

Tovariši in tovarišice, v tem prvem polletju borbe za izvedbo našega trdega gospodarskega plana smo brez dvoma dosegli velike uspehe. Na področju naših investicij se je razvila velika delavnost na 130 gradbenih objektih, med katere spadajo velika dela, cesta Rižana, vinska klet, regulacija reke Dragonje (Rokave), obnova rudnika itd. Tu se vodi ostra borba s pomanjkanjem delovne sile, pri čemer si pomagamo z delovnimi brigadami. Od 1350 stalnih delavcev, ki bi jih morali zaposliti po planu, nam jih stalno primanjkuje od 300 do 400. Pri mobilizaciji delovne sile, delamo večkrat napake. Nekateri mislijo, da je vprašanje delovne sile samo vprašanje poverjenosti za delo in mnoga podjetja birokratsko postavljajo neizpolnjene planske naloge ter se zadovoljijo z dopisom poverjenosti za delo o potrebi toliko in toliko delavcev. Če poverjenost za delo ni preskrbelo za naprošeno delovno silo, dajo krivdo za njihove nerešene planske naloge poverjenstvu za delo. Z druge strani pa nam manjkajo najosnovnejši podatki v pogledu evidence nad delovno silo odnosno nad mobilizacijo delovne sile. Postavljamo si naloge dobiti toliko in toliko delavcev, poslušamo planirati, koliko naj jih da vsak KLO, določimo datume itd. Uspeh je minimalen, ker so mnogi KLO po-

polnoma odpovedali. Večkrat se je zgodilo, da so za izpolnitev obveze vzeli delovno silo, ki je bila že zaposlena n. pr. v KOZ. V tem primeru so naše celice šle po liniji najmanjšega odpora, vzele so ljudi v zadrugi, doma pa so ostali tisti, ki bi lahko odšli na delo v industrijo.

Za vsak nadaljnji uspeh je potrebno strogo kontrolirati zaposleno in nezaposleno delovno silo na vasi, KLO in okrajev, ugotoviti domače potrebe, da se ne izvaja mobilizacija na škodo kmetijske proizvodnje. Ostalo delovno silo je treba staviti na razpolago okraju. Tudi nekatere partijske in frontovske organizacije nimajo pravilnega odnosa do plana. Razumljivo je, da delo naših osnovnih partijskih organizacij pri izvajanju planskih nalog o mobilizaciji delovne sile ni lahko. Nepravilno pa je malodušje in nevera v možnost izpolnjevanja planskih nalog. Naš gospodarski plan je preračunan na realne možnosti njegove izvedbe. Resolucija okrožne partijske konference je jasno začrtala pot glede planskih nalog, kjer pravi med drugim: «S sprejetjem odloka o gospodarskem planu postaja glavna naloga partijskih organizacij borba za uresničenje enoletnega gospodarskega plana, pri čemer partijska obvezuje vse svoje člane in poziva vse delovno ljudstvo v odločno borbo za izvedbo tega plana, ki bo dvignil življenjske pogoje našemu delovnemu ljudstvu. V odloku je tudi rečeno, da je izvajanje gospodarskega plana obveza vsega Istrskega okrožja.

S tem ne mislimo, da je treba to nalogo reševati po administrativni poti, ampak mislim predvsem na politično delo, ki ga nismo opravili, da bi vse naše ljudstvo spoznalo gospodarski plan kot svoj plan, ki služi edino njemu, in bi tako tudi spoznalo obveznosti, ki jih ima do njega. S pravilnim objasnjevanjem namena, ki ga zasledujemo z našim planskim gospodarstvom, ter pravilnega enakomernega obremenjevanja z individualnimi obvezami na vasi in v mestu, po vseh panogah dejavnosti, ki jih plan določa, s pravilno diferenciacijo pri obremenjevanju posameznikov na masovnih sestankih in zborih volivcev, ob aktivnem sodelovanju množičnih organizacij in pod vodstvom partije, so možni večji uspehi. Naš okrajni aparat je zadnje čase nudil precej pomoči nižjim edinicam, ali bolje rečeno, veliko smo hodili na teren. Kvaliteta te pomoči pa v mnogih primerih ni zadovoljliva. Te slabosti izvirajo iz našega slabega sistema, vendar pa je še mnogo takih aktivistov, komandirčkov, ki samo ukazujejo ne da bi konkretno pomagali nižjim organizacijam reševati sorazmerno težke gospodarske in politične naloge.

Okrožna partijska konferenca opozarja na nujnost borbe proti birokratičnemu komandiranju pri izvajanju planskih nalog, vendar se nismo dovolj držali tega napotila. Z druge strani pa je odnos do okrajnih oblastnih in partijskih funkcionarjev in uslužbencev s strani nižjih organov mnogokrat nepravilen ter odnos do izpolnjevanja partijskih in oblastnih nalog zelo slab. Ene in druge slabosti rodijo slabe rezultate. Proti temu se je treba odločno boriti in vse nepravilnosti odpraviti. Okrajni komite bo moral posvetiti tudi v bodoče vso pozornost tem pojavom, kajti za temi slabostmi se skrivajo mnoge druge nupake, ki bi utegnile biti ovira za nadaljnjo borbo tudi na drugih področjih našega dela.

Pogoji za izvajanje plana investicij v drugem polletju so povsem boljši v primeru s prvim polletjem. Mislim na objekte okrajnega značaja. Najslabše pa je stanje s planskimi investicijami naših KLO. Tu se najbolj jasno kaže vsa slabost naših partijskih organizacij. Povprečje doseženo v investicijah KLO v prvem polletju znaša 15 odst., izven treh mest, ki so dosegla sledeče: Koper 58.32 odst., Izola 38.55 odst., Piran pa 36.4 odst. Plan okrajnega značaja pa je bil dosežen za 37.2 odst. Skupno z MLO 42.6 odst. Če upoštevamo izvršena izvenplanska dela se celotni odstotek za nekaj poveča.

Iz tega izhaja, da bi bila po krivdi neizvršenih planov KLO ogrožena izvedba celotnega plana investicij tudi v bodoče. To bi povzročilo veliko škodo vasem, ki ne bi dobile planiranih objektov, vodnjakov itd. in bi bile zaradi tega še nadalje brez vode. Isto tako je z drugimi objekti kapitalne izgradnje, ki bi po planu morali biti izvršeni ali vsaj začeti. Večina KLO se izgovarja, da se bodo omenjena dela začela v

drugem polletju. Okrajni komite in okrajni ljudski odbor morata preprečiti, da bi se ti problemi reševali po dšbedanji praksi. Tudi tu je pisarniški način nudenja strokovne pomoči prepočasen kot so to načrti za objekte KLO, ki naveličajo marsikoga. Vzemimo n. pr. trasiranje napeljava električnega voda, ki se zavlačuje v nedogled, namesto da bi se to storilo takoj in s tem dalo možnost KLO, da izkopljejo jame in postavijo drogove. Isto velja za gradnje kabin za transformatorje. Načrte za objekte kapitalne izgradnje kot so to hlevi, svinjaki, kokošnjaki in podobno, delajo prepočasi in jih večkrat kompirirajo. Ravno tako je treba ljudem preskrbeti načrte za gradnjo vodnjakov. Treba je čim prej poslati strokovnjake na mesta. Tudi na krajevnih odborih imamo precej malomaren odnos do vseh teh vprašanj. Za izboljšanje tega stanja je potrebno, da osnovne partijske organizacije in novoizvoljeni komiteji proučijo vsa ta gospodarska vprašanja ter da poduzamejo potrebne ukrepe. To je vprašanje, ki mora zanimati vsakega vaščana in ga je treba konkretno postaviti na zborovanjih. Partijske organizacije morajo paziti pri tem na drugo skrajnost. Pojavljajo se napačna postavljanja. Nekateri mislijo, da bodo zdaj vsi delavci iz ene ali druge vasi, ki delajo pri okrajnih podjetjih, morali biti uporabljeni za objekte krajevnih ljudskih odborov. Objekti prvega značaja so bolj važni, zato je treba gledati na te objekte s pravilnim odnosom.

Tudi v kmetijstvu, kot najvažnejši panogi našega gospodarstva, ni vse v redu. Stremeti moramo za tem, da prenehamo s kampanjskim delom. Napravili smo že vrsto popisov, vendar pa se na nobenega ne moremo zanesti, da bi bil točen. To nam povzroča težkoče pri odmeri davkov in vzbuja nezadovoljstvo naših kmetov. Treba je misliti na kmetijske obdelovalne zadruge, katerim nismo nudili zadostne pomoči. KOZ pomeni preobrazbo vasi, pomeni graditev socializma na vasi, ki mora s pomočjo naše Partije postati vzor vsem kmetom. Naši kmetje morajo videti v KOZ edino možnost boljše bodočnosti. Razvoj obstoječih KOZ s pritegnitvijo dobrih kmetov in njihovo utrjevanje po stalnem izboljšanju poslovanja je najdečja in nujna naloga naše Partije. Dolina reke Dragonje (Rokave), Rižane in Vanganela so objekti, ki v bližnji bodočnosti lahko spremenijo lice našega okraja. To pot je treba pokazati naši kmečki mladini.

V pogledu naše davčne politike smo v tem letu napravili korak naprej. Vendar pa imamo še člane partije, ki niso še izpolnili svoje davčne obveze za leto 1949. Plan akontacij za leto 1949 je bil dosežen šele za 70 odst. Do 15. septembra je treba izterjati vse davke za leto 1949. Dolžnost članov partije je, da so prvi pri plačevanju davkov, če hočejo vplivati na ostale kmete pri davčni izterjavi.

Potrebno je tudi nekaj besed o trgovini in preskrbi. Vsem je znano, da je vprašanje naše preskrbe že dokaj težko in da ni vsega, kar bi ljudje potrebovali. Vendar pa lahko trdimo, da rešujemo to vprašanje brez večjih težav. Če bi izboljšali vse, kar se da izboljšati pri naši preskrbi, bi bili uspehi še boljši. Res je, da je ljudska oblast dolžna zagotoviti prebivalstvu preskrbo, ni pa rečeno, da mora dopuščati špekulacije in druga izkoriščanja. Tudi pri tem vprašanju je potrebno, da partija zainteresira množične organizacije, posebno žene in Fronto. Obstaja odlok o ljudski inšpekciji. Ali smo storili dovolj, da bi se ljudstvo poslužilo tega orožja kontrole, ker so zainteresirani vsi potrošniki? Potrebno je tudi poenostaviti poslovanje naše trgovine. Zaradi kompliciranega načina razdeljevanja preskrbe morajo ljudje zgubljati mnogo časa za nabavo tudi malih stvari, posebno pa predmetov po vezanih cenah. V pogledu odkupa kmečkih proizvodov se prehitro zadovoljimo. Brez dvoma bi naši kmetje prodali več artiklov, kot n. pr. jajca, perutnino itd., če bi v zameno dobili po dostopnih cenah vse, kar potrebujejo. Od rešitve tega vprašanja je odvisen tudi interes kmeta za povišanje proizvodnje. Nešteto je takih primerov, ki se dajo rešiti, samo nihče jih ne proučuje. V bodoče bo treba ukreniti vse, da se te slabosti odpravijo.

Govoril sem o vprašanjih naših slabosti v investicijah, delovne sile, kmetijstva in trgovine. To so samo nekatera vpra-

lan'a splošne problematike, ki stoje pred nami. Več ali manj se taka vprašanja pojavljajo tudi pri ostalih gospodarskih nalogah.

Prepričan sem, da so dobre strani našega dela veliko večje od slabosti, ki jih ugotavljamo z namenom, da jih odpravimo. Naše gradnje, naše zadruge, dovršeni gradbeni objekti, naše mladinske in frontovske brigade, vse to je dokaz velikega delovnega pleta naših delovnih ljudi, ki se zavedajo, da delajo za svoje boljše življenje.

Mi moramo odločno nadaljevati po tej poti s stalnim iskanjem novih oblik najširšega sodelovanja širokih ljudskih množic, po zgledu in izkušnjah, ki nam jih nudita Komunistična Partija Jugoslavije in tov. Tito.

Zadnji govor tov. Tita ob sprejemu zakona o upravljanju gospodarskih podjetij po delavskih svetih v Ljudski skupščini FLRJ predstavlja globoko znanstveno analizo današnjih nalog jugoslovanskega proletariata v izgradnji svoje socialistične domovine.

Naša naloga je, da postane to delo tudi last naše Partije in da s tem delom seznanimo vse naše delovno ljudstvo. Razpravljanje o tem zadnjem jugoslovanskem zakonu je za našo Partijo in delovno ljudstvo neodložljiva stvar; za naše tovarne in podjetja še posebej, da bomo lahko tudi mi v najkrajšem času, v korist naših delavcev, uresničili te velike Titove zamisli. Za uspešno izvrševanje takih nalog se pred nas postavlja vprašanje izboljšanja organizacije našega politično-vzgojnega dela. Zato bo treba v bodoče doseči boljše uspehe. Nujno bo potrebno organizirati v okraju partijske tečaje, ki bi pomagali k ideološkemu dvigu naših partijskih organizacij.

Ljudske univerze moramo v bodoče organizirati tako, da bodo postale našim ljudem vsakdanja nujnost. Vprašanje kulturno-prosvetnega dela na vasi predstavlja za nas kričeči problem, o katerem ni vodila naša Partija zadostnega računa. Odnos do učiteljev, pevovodij in ostalih kulturnih delavcev je v mnogih primerih nepravilen. Kulturno-prosvetno delo na vasi je bilo širše zajeto v preteklih letih, posebno po osvoboditvi. Nekateri tovariši trdijo, da se je to zmanjšalo na račun kvaletete; kar ni točno. V povojnih letih je bilo kulturno-prosvetno delo boljše ne samo po množični udeležbi našega ljudstva temveč tudi po kvaleteti.

Tista kvaleteta, o kateri naši tovariši trdijo, daleč ne odtehta mogočnih nastopov naših pevskih zborov in muzik na številnih kulturnih prireditvah v našem okraju v preteklih letih.

Od našega kulturno-političnega dela je odvisno, kako hitro in v kakšnem obsegu se bo razvijala naša socialistična graditev, ki bo ustvarila novo in boljše življenje delovnim ljudem.

Kaj pa naša mesta? Vedno smo gledali na naša mesta kot na nekaj specifičnega, kar je, do gotove mere, pravilno, kadar gre tu za vprašanje slovansko-italijanskega bratstva in nje-povega nadaljnjega utrjevanja. Ni pa pravilno, da zaradi specifičnosti ne bi pristopali odločneje po poti revolucionarne preobrazbe naših mest. Mnogo se je delalo na tem, da bi dobili ustrezne oblike političnega dela v mestih; vendar pa kaže, da nismo še dosegli zaželenih rezultatov. Glavni vzrok našega slabega dela je, po mojem mnenju, oportunistem, sektaštvu in nezaupanju do ljudi, ki jih opažamo na vsakem koraku. Če vzamemo za primer volitve 16. aprila dobimo stotine primerov možnosti pritegovanja k sodelovanju najširših plasti mestnega prebivalstva.

Mi nismo znali v dovoljni meri izkoristiti naše zmage na volitvah. Udeležba masovnih sestankov takoj po volitvah nam je dokaz pripravljenosti k sodelovanju tega ljudstva. Kot vselej je ta aktivna udeležba kaj kmalu popustila. Kadar iščemo veroke, zakaj to, govorimo o vseh mogočih vplivih reakcije ter napakah drugih, da bi tako opravičili svoje. Ne povemo si pa pravih razlogov, ki izvirajo, ne iz popuščanja ljudskih množic, temveč najprej iz našega popuščanja, kot članov Partije. Preštevilni so primeri, ko na sestankih manjkajo prav člani Partije. Kako naj si potem zamišljamo večjo aktivnost od ostalega prebivalstva? Isto tako velja pri vprašanju prostovoljnega

dela v mestih. Če bi se vsak komunist v mestu redno udeležil sestankov in prostovoljnega dela in pritegnil vsaj po enega člana Partije, bi imeli samo v Kopru 1200 ljudi na sestankih in na prostovoljnem delu. Isto lahko vidimo v odnosu do vprašanja širjenja naše Partije v mestih. Mi imamo v mestih globoke tradicije delavskega gibanja. Živijo ljudje delavci, nekateri med njimi udarniki našega socialističnega dela, ki so stalno ohranili svojo razredno zavest, in ki po svojem mišljenju se smatrajo za komuniste, se udeležujejo tudi udarniškega dela, vendar pa je za nas vse to premalo in bi hoteli iskati nekaj boljšega. Razume se, da s takim načinom gledanja ne bomo mogli razširiti naše Partije in napraviti korak naprej; v demokratizaciji naše ljudske oblasti s pritegovanjem najširših ljudskih množic. Treba je, da naša Partija v mestih gre na pot individualne odgovornosti reševanja konkretnih nalog in ne dopuščati, da se za ta vprašanja zanima le nekaj ljudi. Takih primerov je bilo nešteto, posebno za časa volivne kampanje, ko so se komunisti izgovarjali, da ne obvladajo italijanščine, da imajo previsoko funkcijo in da ni mogoče razvijanje revolucionarnih sil tudi v mestih. Da bi pospešili razvoj kulture med italijanskimi množicami, se je pokazala potreba spremembe do tedanjih organizacijskih oblik in je zato bila ustanovljena Italijanska unija.

Tudi tu se je do sedaj pokazalo, da je naša Partija premalo pomagala k izboljšanju dela te nove organizacije. S tem ni rečeno, da se naša Partija za ta vprašanja ni brigala in da Italijanska unija ni imela že svojih uspehov. V okviru te unije se začinjajo aktivizirati dramski krožki, ki so že dali vrsto svojih nastopov. Možnosti pa so tako velike na tem področju, da ob pravilnem delu lahko pričakujemo res najlepše uspehe.

Ko se kritično obračamo na našo izvršeno delo, uspehe in napake ne smemo pozabiti na možnosti, ki jih imajo pri delu naši nasprotniki, tudi oni imajo svoje račune; njihov glavni cilj je in ostane še nadalje borba za uničenje revolucionarnih pridobitev našega delovnega ljudstva. Izkušva iz preteklosti, kakšnih oblik borbe se poslužujejo proti naši Partiji, so ogromna; naše najvažnejše orožje proti ostankom razrednih sovražnikov pri nas mora biti še vedno budnost vsepovsod. Zato tudi, kadar govorimo o razširjenju Partije ter pritegovanju najširših ljudskih množic k opravljanju ljudske oblasti ne smemo pozabiti na možnosti vrivanja škodljivih elementov, da bi razkrajali ter od znotraj poskušali razbijati naše vrste. Te prakse se je protirevolucija posluževala povsod in se je še poslužuje, kjer le more. Zato je naloga naše Partije, da nikoli ne popušča in vprašanju budnosti ter tudi v bodoče onemogoča vsak poskus protiljudskega delovanja reakcije pri nas.

Pri tem je treba paziti na drugo skrajnost, da bi se budnost ne izpremenila v nezaupanje. Če smo govorili o napakah in ugotovili, da ustvarjajo nezaupanje in sektaški odnosi oportunistične tendence in razne druge napake ter nepravilnosti, pomeni budnost v tej smeri borba proti nezaupanju, ali z drugimi besedami ni treba iskati sovražnikov tam, kjer jih ni, ter iti po liniji, da je treba sovražnika ustvariti, če ga ni.

Kakor vidite stoji pred našo I. okrajno partijsko konferenco še vrsta nerešenih nalog, katere moramo rešiti. Poročila in diskusija bi morala obstoječa vprašanja poglobiti, načeti pa nova.

Na II. zasedanju okrajnega ljudskega odbora je tov. Beltram to vprašanje prav posebno naglasil, ko je omenil govor tov. Tita v zvezi z zakonom o upravljanju gospodarskih podjetij po delavskih svetih. Okrožni izvršilni odbor pripravlja osnutek podobnega odloka tudi za naše okrožje, ki bo predlagan na prihodnjem zasedanju okrožnega ljudskega odbora. Naloga naše Partije je, da se o tem predlogu diskutira po vseh naših delavskih kolektivih. Naši sindikati morajo to vprašanje temeljito obdelati preko že obstoječih delavskih svetov; vsi naši delavci morajo o tem vprašanju poprej diskutirati in se seznaniti z govorom tovariša Tita. Treba je izvršiti vse priprave za prevzem ljudske imovine (tovarne in podjetja) tudi pri nas s strani

delavcev, ki naj jih upravljajo po svojih voljenih delavskih predstavnikih; DELAVSKIH SVETIH. To vprašanje je v skladu tudi z voljnim programom naše Slovansko-italijanske ljudske fronte. Naloga naših frontnih organizacij; SIAU, ZP, ASIZZ, ZAM itd., je, da se ta program uresniči. Izročitev tovarn in podjetij delavcem pomeni še več kot nacionalizacija. Zato štu-

dirajmo govori tov. Tita in zakon o upravi tovarn po delavskih svetih, da bomo sposobni ta prehod, v bližnji bodočnosti tudi izvršiti.

Iz vsega navedenega izhaja, da borba za izvedbo enoletnega gospodarskega plana, posebno v drugem polletju, ostane osnovna in najvažnejša naloga naše Partije.

RESOLUCIJA

I.

Prva okrajna partijska konferenca odobrava gospodarsko-politično in organizacijsko poročilo Okrajnega komiteja in ugotavlja, da so bili sklepi IV. okrožne partijske konference izpolnjeni:

- a) z izpolnitvijo nalog enoletnega plana kot osnove za zgraditev socializma;
- b) z demokratizacijo in z utrditvijo ljudske oblasti, z izvedbo volitev v okrajne odbore in z decentralizacijo v gospodarstvu;
- c) z ojačenjem bratstva in enotnosti tu skupaj živečih narodov kot bistveno podlago za vsak napredek;
- d) z ideološkim dvigom najširših plasti delovnih množic v duhu požrtvovalnosti in samoiniciative, ki se izraža v vedno boljšem, socialističnem odnosu do dela in ki je prav posebno viđen pri dvigu delovne discipline, pri organizaciji prostovoljnih delovnih brigad, pri povišanju proizvodnje ter novatorstvu, racionalizacijah in udarniškem gibanju;
- e) z ojačenjem kmetijskih in kmečkih delovnih zadrug, z uvedbo delovnih norm itd.

Te uspehe je bilo mogoče doseči zaradi globoke politične zavesti našega delovnega ljudstva, zaradi nesebične moralne in materialne pomoči narodov Jugoslavije, s katerimi se ramo ob rami borimo za bratstvo in enakost vseh narodov in za uveljavljenje načela enakosti še med vsemi narodi, ki je osnovni pogoj za resničen in pravičen mir.

II.

Konferenca je pregledala izvršitev gospodarskega plana v prvem polletju in ugotavlja, da se delo ne razvija enako na vseh objektih in da so plani krajevnih ljudskih odborov šele v svoji začetni fazi. Zaradi tega obvezuje vse članstvo partije ter vabi vse delovno ljudstvo, da ojači svoje napore za dovršitev vseh planskih nalog; kajti plan je bil zgrajen na podlagi dejanskih možnosti izvršitve ter bo znatno pripomogel k izboljšanju življenjskega položaja delovnega ljudstva.

V prvi vrsti bo treba povečati proizvodnjo z razvijanjem in razširitvijo tekmovanja za višjo produktivnost, z uporabo novih tehničnih sredstev in novih delovnih sistemov v produkciji, s podpiranjem in pravičnim nagrajevanjem gibanja novatorjev, racionalizatorjev in udarnikov, z uvedbo delovnih norm, kjer to še ni bilo izvršeno.

Upoštevajoč veliko škodo, ki jo izvršitvi plana povzroča delovna nedisciplina ter neopravičeni izostanki, obvezuje konferenca partijo in delovno ljudstvo za borbo proti nedisciplini in proti fluktuaciji delovne sile. Osnovne partijske organizacije morajo smatrati za svojo časno dolžnost izvedbo nalog krajevnih in mestnih planov za prvo in za drugo polletje.

III.

Nage! razvoj našega gospodarstva ter stalno vključevanje najširših delovnih množic v izvrševanje oblasti in v upravljanje gospodarstva terjata vzporeden razvoj socialne zavesti našega delovnega ljudstva.

Konferenca vabi vse partijsko članstvo ter vse delavce, da se zavzamejo za svoj ideološki in kulturni dvig.

Sedaj, ko se naša ljudska oblast krepi s prehodom uprave ljudskega premoženja in proizvodnje v roke proizvajalcev, je potrebno, da naša partija razvija veliko delavnost za ideološki in kulturni razvoj, da bi naš delavski razred mogel — kot je to storil jugoslovanski delavski razred — izpolniti učinkovito vse pogoje, ki so potrebni za izgradnjo socializma pri nas.

Ko bo tako ojačen ideološko, bo naš delavski razred lahko razkrinkal in učinkovito tolkel ne samo ostanke starega, nekoč pri nas vladajočega razreda, temveč tudi vse sovražnike delovnega ljudstva, ki se skrivajo pod krinko Kominforma.

IV.

Naša konferenca ugotavlja, da je za nadaljnji razvoj ljudske oblasti prvi pogoj nenehna demokratizacija in decentralizacija upravne oblasti in gospodarstva; zaradi tega postavlja naši partiji kot eno glavnih nalog na sedanji stopnji razvoja uvedbo novih organizacijskih oblik in novih delovnih metod, ki zagotavljajo neposredno udeležbo najširših proizvajalnih množic pri upravljanju oblasti in pri vodstvu gospodarstva.

To pa zahteva vedno večjo aktivizacijo mestnih svetov, zborov volivcev, ljudske inšpekcije, delavskih svetov itd.

Z uvedbo novih oblik se bomo tudi uspešno borili proti birokraciji v aparatu oblasti in v gospodarstvu, ker bomo proti njej postavili najširšo iniciativo od spodaj.

Tudi v partijskih in masovnih organizacijah se mora razviti največja iniciativa od spodaj. S tem bo mogoče omejiti strokovni aparat in odpraviti birokracijo tudi v aparatih političnih organizacij.

NAJ ZIVI DELOVNO LJUDSTVO V SVOJI TRDI BORBI ZA IZGRADNJO SOCIALIZMA!

NAJ ZIVI LJUDSKA OBLAST, NAJVEČJA PRIDOBITEV V BORBI DELOVNEGA LJUDSTVA!

NAJ ZIVI SLOVANSKO-ITALIJANSKO BRATSTVO, JAMSTVO ENOTNE BORBE NASEGA DELOVNEGA LJUDSTVA ZA BOLJSO BODOČNOST!

NAJ ZIVI KPJ S TOVARISEM TITOM NA CELU V SVOJI BORBI PROTI REVIZIONIZMU KOMINFORMA IN ZA ENAKOST MED NARODI!

KMETIJSKO ŠOLSTVO IN KMETIJSKA IZOBRAZBA POTREBUJETA NEOBHODNO UREDITVE TUDI NA ANGLOAMERIŠKEM PODROČJU STO

Znameniti gospodarstveniki in državniki ter sociologi vseh naprednih narodov in držav se strinjajo v tem, da sloni gospodarski, socialni in kulturni napredek posameznika in narodov ter človeške družbe sploh na temeljih splošne vzgoje in strokovne izobrazbe. Vsi stanovi in vsi poklici prispevajo k napredku gospodarskega in socialnega ter kulturnega izživljanja posameznika in človeške družbe v razmerju njihove stopnje vzgoje in strokovne izobrazbe. Napredne države posvečajo zaradi tega temna činiteljema največjo pažnjo in skrb in ne štedijo z raznimi ukrepi sredstva za njih čim večjo povzdigo. Pri tem upoštevajo vse važnejše stroke in panoge gospodarskega, socialnega in kulturnega udejstvovanja vseh svojih občanov brez razlike.

Lahko trdimo, da predstavlja kmetijska stroka glavni steber tega udejstvovanja, ki tvori nekako zgradbo splošnega narodnega, oziroma državnega izživljanja človeškega bitja. Saj črpa človeštvo iz različnih panog kmetijstva največ dobrin predvsem živež, ki so za njegov obstoj neobhodno potrebne. Posest kmetijskega zemljišča in njegovo pravilno izkoriščanje tvorita najvažnejše gospodarsko-politične probleme vseh razvitih ter civiliziranih dežel in držav. Zaradi tega posvečajo vse države na svetu kmetijski stroki posebno pažnjo in skrb, kar dobí izraza tudi v veliki negi, ki sta jo deležna kmetijska vzgoja in strokovna izobrazba v posameznih državah.

Za dosego primerne vzgoje in strokovne izobrazbe so potrebne kmetijskim razmeram v posameznih deželah odgovarjajoče kmetijske šole. Kakor obstojijo po vseh naprednih državah raznovrstne strokovne šole za druge stroke gospodarskega, socialnega in kulturnega udejstvovanja posameznih občanov — n. pr. trgovske šole, obrtne šole, industrijske šole, itd., tako ima tudi kmetijska za svojo stroko raznovrstne kmetijske šole, zavode in tečaje.

Razmere na angloameriškem področju STO

Na tukajšnjem področju, ali v coní A STO, ki je na žalost upravno še ločena od cone B naše države in se to dejstvo v doglednem času najbrže ne bo spremenilo, pogrešajo domači kmetovalci primernih kmetijskih šol in tečajev, kjer bi njegov naraščaj in kmetijska mladina mogla dobiti času primerno strokovno vzgojo in izobrazbo, ter izpopolniti znanje v svojem kmečkem poklicu.

Izobraženemu človeku in tudi preprostemu občanu, kateremu je vsaj nekoliko poznano stanje kmetijskega šolstva in srednjih in v drugih evropskih deželah, je v resnici nerazumljivo, zakaj upravitelji in oblastniki našega naprednega ozemlja ne čutijo dolžnosti, da bi posvečali tudi domačemu kmetijstvu in predvsem njegovi strokovni izobrazbi vsaj majhen del one skrbi in nege, ki so jo deležne na tem polju vse ostale stroke. Zakaj ne sledijo tukajšnji merodajni in odgovorni krogi na polju kmetijstva vzgledu, ki ga nudijo druge napredne države?

Njihovo dosežanje «mačehovsko» ravnanje s tukajšnjim kmetijstvom in zlasti z domačim kmečkim življenjem, nam vsiljuje vtis, da je ta stroka postala zanje prava «zanemarjena Pepelka» in da je njihova želja, naj bi tukajšnji kmečki živeli, ki je skoraj izključno slovenskega rodu, ostaj nadalje neumna in brezpravna raja, kakor je na žalost bil pod Italijo za časa fašizma.

Vzrok temu nepravilnemu in istočasno zelo krivičnemu odnosu tukajšnjih odgovornih oblasti do domačega kmečkega živ-

lja tiči najbrže v tem, ker se oblasti niso do sedaj dovolj poglobile v gospodarske in socialne probleme tukajšnjega kmetijstva ter ne spoznavajo in upoštevajo njegovega glavnega činitelja, to je domačega, slovenskega kmeta.

Sicer je res, da obstaja na našem področju razmeroma zelo malo rodovitne zemlje. Saj je na podlagi statističnih podatkov, ki so bili objavljeni od tukajšnjih uradov februarja t. l., na ozemlju cone A komaj 3.920 ha obdelovalnih zemljišč. Travnikov in pašnikov je 7.963 ha. Površina gozdov, ali bolje gozdnih zemljišč znaša 4.768 ha poleg 3.780 ha neobdelanih zemljišč. Kmetijstvo na tem področju ima torej skupno na razpolago borih 20.430 ha več ali manj rodovitne zemlje. Če pa pomislimo in upoštevamo dejstvo, da se na tej skopi zemlji preživlja in bavi s kmetijstvom najmanj 30.000 ljudi, ali preko 1/10 vsega tukajšnjega prebivalstva, tedaj se nam prikaže pomen tukajšnjega kmetijstva v čisto drugi luči in veličini.

Točnih podatkov o številu kmečkega prebivalstva in kmetij ali gospodarstev tukajšnje oblasti niso še sestavile. Vsekakor pa ima kmetijski statistični urad za tukajšnje področje v svoji evidenci preko 6.000 kmečkih posestnikov, najemnikov in polovinarjev. Leta 1939 so naštelj na tem ozemlju samih trtorcejev 5.790, kar tudi priča, da naše navedeno število kmečkega prebivalstva ni pretirano. Na podlagi navedenih številk odpade na vsako tukajšnjo kmetijo povprečno 3,3 ha ali borih 33 tisoč kvadratnih metrov na splošno slabo rodovitne zemlje. Kljub temu pa znaša vrednost kmečke proizvodnje na tej zemlji, po računanju strokovnjakov, okrog 3 milijarde lir letno, kar predstavlja gospodarsko vrednoto, ki je tudi za tržaške razmere gotovo upoštevovanja vredna.

Vrednost kmečke proizvodnje je mogoče znatno povečati, bodisi s povišanjem količine kmetijskih pridelkov bodisi z izboljšanjem njih kakovosti s pomočjo temeljitega ali intenzivnega in umnega izkoriščanja razpoložljive zemlje le na podlagi svobodnega tehničnega napredka v kmetijstvu. To pa je dosegljivo tudi pri nas, kakor so to dosegli že v drugih deželah in državah edino s pomočjo temeljitę vzgoje in strokovne izobrazbe domačih kmetovalcev.

Strokovnjaki-sociologi menijo, da je kmetijstvo Danske, Holandske, Belgije in Svice doseglo svoj zavidanja vredni višek in z njim visoko življenjsko raven vsega tamkajšnjega prebivalstva zahvaljujoč se v prvi vrsti kmetijskemu strokovnemu šolstvu, ki je v teh deželah zelo široko zasnovano in razvito. Kmečki naraščaj in mladina iz cone A Tržaškega ozemlja se nimata na domači zemlji kam zateči, da bi se mogli izvežbati in izpopolniti v svojem poklicu kmetijske stroke, dočim imajo njihovi sovrstniki, ki se nameravajo posvetiti raznim poklicem v drugih strokah, na izbiro vsakovrstne strokovne šole in posebne tečaje. Glede teh tečajev naj omenimo le, da se prirejajo povečini pod okriljem «Pokrajinskega konzorcija za strokovni pouk v Trstu» za najrazličnejše poklice drugih strok razen kmetijske. V šolskem letu 1949-50 je bilo teh nič manj kot 29, ki so bili razdeljeni na 98 razredov z 2279 gojenci. Za vse te tečaje, ki so se vršili v prostorih raznih šol v Trstu in v Miljah, je bil predviden skupni strošek čez 17 milijonov lir (za leto 1948-49 čez 15 milijonov lir). Te stroške krije skoraj popolnoma ZVU, ki je najbrže pripravljena kriti še večje stroške za šolstvo in strokovno izobrazbo. Ostane le vprašanje, zakaj

se za kmetijsko stroko ne otvori noben tečaj tudi v okviru tega konzorcija, čeprav je bil zadevni predlog svoječasno že odobren na odborovi seji?..

Pravične zahteve naših kmetovalcev

Iz navedenega lahko sklepamo, da je tukajšnji kmečki živelj tako iz socialnega kot iz gospodarskega vidika popolnoma upravičen zahtevati od svojih nadrejenih mu oblasti in upraviteljev, da nudijo tudi njemu vse možnosti in potrebna sredstva za izpopolnitev svojega strokovnega znanja, kakor to že nudijo drugim strokam.

Res prireja tukajšnje kmetijsko nadzorstvo neke zimske tečaje o kmetijstvu, toda še ti so povečini v italijanščini, ki je našemu kmetovalcu zlasti v strokovnih izrazih še vedno tuja. Tudi predavanja po radiu morajo biti le pomožnega značaja, posebno če upoštevamo dejstvo, da je še razmeroma malo naših kmetovalcev, ki razpolagajo s potrebnim sprejennikom. To, kar nudijo tukajšnje oblasti domačemu kmečkemu življu na polju kmečke vzgoje in strokovne izobrazbe, je vse premalo glede na zahteve sodobnega gospodarskega, socialnega in kulturnega izživiljanja tukajšnjega prebivalstva.

1) Kmečki naraščaj tukajšnjega ozemlja mora zato dobiti, vsaj na podeželskih ljudskih šolah, «nadaljevalne tečaje kmetijskega tipa», ki so obstajali še pred zadnjo vojno — ali na škodo naših kmetovalcev le v italijanščini — in bi morali obstajati še naprej, kakor to predvideva italijanski zakon z dne 22. IV. 1932 št. 490. Ta zakon še ni bil ukinjen in je v resnici nerazumljivo, zakaj ga niso upoštevali pri urejevanju tukajšnjega slovenskega šolstva, kakor že vedno uveljavljajo ostale zakone iz Italije, čeprav so večkrat v škodo domačemu kmečkemu in slovenskemu življu sploh.

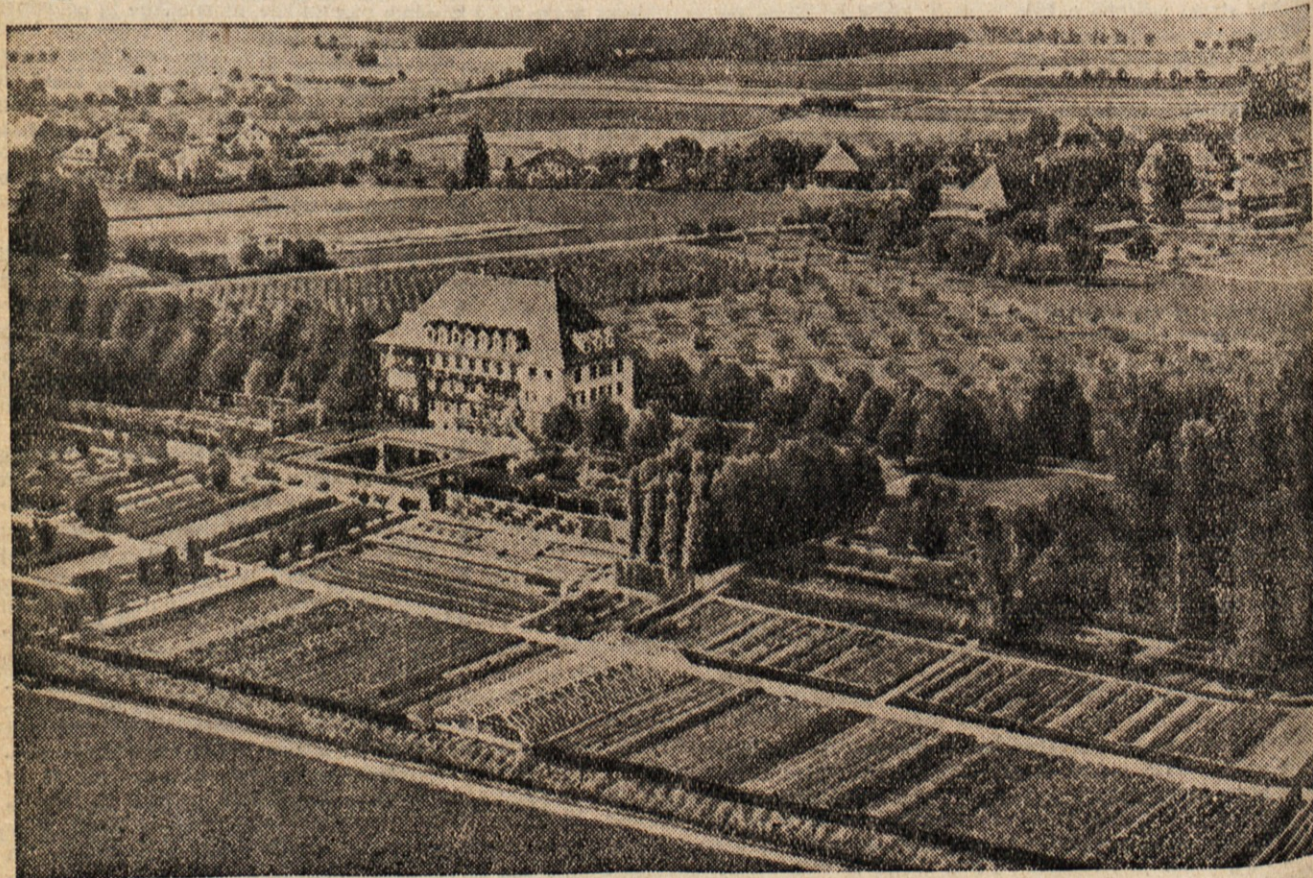
Kakor je bilo že objavljeno je tukajšnji «Urad za prosveto» sporočil, da so navedeni tečaji že obstajali, in sicer v Skednju, na Vrdelj in na Opčinah, ter je potožil, da so prav težko uspevali. Za nas je to dejstvo lahko razumljivo, ker so pač ti tečaji bili le v italijanščini in poleg tega je v tistih krajih tudi manj kmetovalcev.

2) Za kmečko mladino pa, ki se želi posvetiti kmečkemu stanu in čuti potrebo po izpopolnitvi v kmečki stroki in njenih poklicih, so odgovorne oblasti dolžne otvoriti nemudoma vsaj eno «dveletno kmetijsko šolo», ki bo tako urejena, da bo na podlagi izkustev na tem polju v drugih deželah najbolj ustrežala namenu v domačih razmerah.

Glede na sestavljanje učnega načrta za to šolo, ki je ni kakor ne smemo zamenjati s prej navedenimi «nadaljevalnimi tečaji kmetijskega tipa», nam morejo služiti za zgled učni načrti in dolgoletne izkušnje na drugih podobnih šolah. Tukajšnjim kmetijskim razmeram, upoštevajoč tudi bližino znatnega konzumnega tržišča kmetijskih pridelkov, bi po našem mnenju najbolj ustrezala kmetijska šola, kjer bi se mogli gojenci poleg pouka v živinoreji in splošnem poljedelstvu specializirati tudi v vrtnarstvu-cvetličarstvu in v sadjarstvu-vinogradništvu. Šola mora imeti na razpolago tudi primerno zemljišče za praktično vežbanje in udejstvovanje gojencev. Obiskovala bi jo kmečka mladina, ki je dosegla vsaj 16. leto starosti ter je v stanju slediti teoretičnemu pouku in se udeleževati praktičnih del na šolskem posestvu. Zaradi tega bi moraj biti pri šoli tudi internat.

Zelo umestno bi bilo iz strokovno znanstvenega in tudi iz gospodarskega vidika, če bi tej šoli bila priključena «kmetijska poskusna in kontrolna postaja» in v okviru obeh po možnosti tudi trsnica in drevesnica za potrebe tukajšnjega kmetijstva, kakor lahko srečamo podobne «kombinate» v drugih naprednih državah.

(Nadaljevanje sledi)

SADJARSKA IN VRTNARSKA SOLA V OESCHBERGU V SVICI.